

Eks-lærere ut mot osloskolen: – Fasaden skal være fin, men innad er det et rottereir

FRYKTKULTUR: De to lærerne står fram med det de mener er en fryktbasert ledelse i osloskolen og i Utdanningsetaten. Foto: Emilie Rydning / Avisa Oslo

[Emilie Rydning](#)

18.08.21 21:09

Åpne deleknapper for artikkelen

I sju lange år har Clemens Saers kjempet mot det mektige skolesystemet, etter at han ble angrepet og overfalt av en elev da han underviste i 2014. Han ser store likhetstrekk mellom saken hans og saken til tidligere lærer i osloskolen Siv Presthus, som skal opp i retten i september.

For abonnenter

Clemens Saers og Siv Presthus, [som tidligere har stått fram i Avisa Oslo om det hun mener er forferdelige arbeidsforhold på Ammerud skole i Oslo](#), ble kjent denne våren.

– Jeg tok kontakt med Siv fordi hun har samme arbeidsgiver som meg. Da jeg leste om hennes sak, tenkte jeg at nå kommer de og behandler Siv på den måten de har behandla meg. De har ressursene, det har ikke Siv, sier Saers.

Med «de» mener han Oslo kommune og Utdanningsetaten. Gjennom sju år har Saers kjempet mot dem. Nå er det Siv Presthus sin tur.

Hun har sammen med Utdanningsforbundet gått til sak mot Oslo kommune, og søkt om erstatning blant annet på grunn av brudd på taushetsplikten, manglende lovpålagt tilrettelegging, samt mobbing og trakassering.

Rettssaken starter 6. september i Oslo tingrett.

Avisa Oslo har bedt Marte Gerhardsen, øverste direktør i Utdanningsetaten, om et intervju i denne saken. I forespørselen lå det ved fire aktuelle spørsmål for intervjuet. I stedet for å stille til intervju, har Gerhardsen valgt å svare på disse spørsmålene skriftlig.

Avisa Oslo har blant annet spurt Gerhardsen hva Utdanningsetaten har lært av Saers-saken.

– Arbeidet mot vold og trusler i skolen har vært et viktig tema for etaten siden jeg startet som utdanningsdirektør. Det alvorlige angrepet på Saers har bidratt til å rette mer oppmerksomhet mot forebygging, håndtering og oppfølging av vold mot lærere i Osloskolen. Vi har gjennomført et stort innsiktsarbeid som gjør at vi nå vet mer enn før om hva som fører til vold og trusler, hva som fungerer og ikke fungerer når man står i situasjonen, og hvordan man enda bedre følger opp de som er utsatt for hendelser, skriver Gerhardsen i en e-post til Avisa Oslo.

Flere svar og uttalelser fra Gerhardsen kan du lese lenger ned i saken.

Tapte, men fikk flere seire

Den skjebnesvangre dagen i 2014 ble Clemens Saers brutalt overfalt av en elev.

I dommen fra Oslo tingrett står det: *«Retten legger til grunn at tiltalte med én hånd tok tak rundt fornærmedes strupe ved først å presse fingrene inn i bløtvevet i fornærmedes hals på hver side av strupen (...) Retten legger videre til grunn at tiltalte i løpet av tiden han holdt grepet også dro strupen ut og vred om».*

Før dette hadde Saers vært lærer i 43 år. Han beskriver seg selv som en lykkelig og glad lærer.

– Jeg elsket jobben min, og jeg elsket elevene mine, sier han til Avisa Oslo.

Clemens Saers lever med store helseplager etter at han ble angrepet av en elev i 2014. Foto: Emilie Rydning / Avisa Oslo

Hendelsen har ikke bare preget ham psykisk og fysisk, blant annet gjennom å bli delvis ufør, samt å slite med PTSD og andre helseplager. Det var også starten på en årelang kamp mot Oslo kommune og Utdanningsetaten.

Saers gikk til sak mot Oslo kommune i 2018, men kommunen ble frikjent i tingretten.

Han fikk likevel medhold på flere punkter i retten.

– Jeg gikk til sak for at retten skulle fortelle Utdanningsetaten at opplæringsloven ikke kan være viktigere enn arbeidsmiljøloven, og at lærere må få vite om det om det er elever som kan være en trussel. Det fikk jeg medhold i, og det er en seier, mener Saers.

Flere likhetstrekk

Saers historie startet på Oslo Handelsgym i 2014. Siv Presthus sin historie startet på Ammerud skole i 2017.

De mener sakene har mange likhetstrekk.

Først og fremst kontakten og behandlingen fra deres arbeidsgiver, Utdanningsetaten i Oslo kommune.

– Utdanningsetaten er veldig gode på taushet. De svarer aldri på henvendelser. De svarer aldri på noen ting. Aldri, sier Saers.

Presthus har samme opplevelse av etaten. [Hun varslet gjentatte ganger om blant annet fratatt tilrettelegging, trakassering og at sensitive personopplysninger om henne ble spredt](#). Ifølge Presthus har hun fått dårlig, eller ingen, oppfølging.

De deler også opplevelsen av det de mener er en demoniseringsprosess av deres person av arbeidsgiver.

– Uten at jeg visste det satt de i gang mekanismer for å få meg bort og vekk, sier Saers.

Han sier han har blitt beskyldt for å være rasist, at han ikke hørte på elevene – og at det var han som startet angrepet som har gjort ham delvis

ufør. Dette ble avvist av tingretten, som dømte gjerningsmannen til fengsel.

– Demoniseringen var tidlig i gang. De sa jeg var en voldelig lærer. To år etter sa de at jeg var rasist. Det er ganske heftige beskjeder å få. Det såret meg fryktelig sterkt, sier Saers.

I praksis opplevde den mangeårige læreren ingen støtte, forteller han. De eneste som i ettertid har støttet, har vært tidligere elever.

– Jeg fikk blomster og kort av elevene mine, sier han.

Og legger til:

– Det er elevene mine som har båret meg fram. Jeg lever på grunn av dem. Ikke på grunn av andre. Det er også dem som har samlet inn penger til mine rettssaker.

Etter rettssakene satt Saers igjen med 1.691.175 kroner i gjeld.

Cirka 3.300 mennesker, ifølge Saers flertallet av dem lærere og tidligere elever, har samlet inn 1.103.00 kroner til ham.

Foto: Emilie Rydning / Avisa Oslo

Siv Presthus kjenner seg igjen i mye av det Saers forteller. Lenge hadde hun lite dokumentasjon på sin egen sak. Før sommeren fikk advokaten hennes derimot ut en hel del dokumenter hun aldri hadde sett før.

Det hun leste, sjokkerte henne.

– Jeg og de øvrige varslerne er på lik linje med Saers framstilt på helt hinsides måter. I dokumentasjon framlagt av arbeidsgiver til både granskingen og Diskrimineringsnemnda fremstilles jeg som en ustabil person. Jeg skal visstnok stå å hyle og skrike i korridorene og være truende mot mine kollegaer og ledelsen. Jeg skal til og med faktisk ha vært fysisk truende, sier Presthus.

Dette mener Presthus er totalt feil framstilling av henne. Hun reagerer også på at disse beskrivelsene har kommet fram etter at hun varslet om forholdene på arbeidsplassen.

– Jeg har 34 år i arbeidslivet, og 21 av dem er på Ammerud skole. Men det var først etter at jeg varslet at jeg ble til et stort problem. Etter at jeg varslet ble jeg raskt beskyldt for å være en dårlig lærer og spesialpedagog, sier hun.

Hennes dom over sin tidligere arbeidsgiver er ikke nådig:

– Utdanningsetaten har virkelig ingen grenser for hvor langt de er villige til å gå for å knekke varslere.

Hun legger til:

– Fasaden skal være fin, men innad et det et rottereir.

Dette mener Saers og Presthus er likt i deres saker:

- De mener seg begge stemplet som ustabile
- De mener seg begge stemplet som rasister
- De mener seg begge stemplet som faglig dårlige
- De er ikke blitt imøtegått av Utdanningsetaten

- Samme ambulerende rektor som ble satt inn på Handelsgym etter at Saers hadde problemer med skolen og Utdanningsetaten, er nå satt inn på Ammerud skole
- Ingen av dem mottok ifølge dem selv den tradisjonelle gaven lærere i osloskolen får etter 25 år – en jubileumsvase. Ifølge Saers er vassen «en måte kolleger kan se at ledelsen og etaten anerkjenner noen for innsatsen».

UDE: – Gjør inntrykk

Marte Gerhardsen er ikke enig i beskrivelsene Saers og Presthus gir.

– Hva tenker du om at disse to tidligere lærerne føler seg utsatt for det de kaller en «demoniseringsprosess»?

– Jeg kjenner meg ikke igjen i denne beskrivelsen, men det gjør inntrykk å vite at en ansatt føler seg dårlig behandlet av arbeidsgiveren sin. Vi har lært mye de siste årene, både når det gjelder forebygging, håndtering og oppfølging av vold mot lærere og om behandling av varslings saker, og det bruker vi i vårt arbeid, skriver Gerhardsen i en e-post til Avisa Oslo.

– Hvordan blir varslere fulgt opp i UDE?

– Hvordan det enkelte varselet følges opp, vil være avhengig av innholdet i varselet. Det er viktig for oss at vi behandler både varsler, og de omvarslede, på en skikkelig måte, derfor har vi forbedret måten vi behandler varslings saker på. Alle varslere, og de det blir varslet på, blir invitert til et møte for å belyse saken. Det er frivillig om man ønsker å benytte seg av tilbudet eller ikke. De tilbys også å komme med skriftlige kommentarer. Det er også gjort endringer for å forbedre informasjon til varsler og omvarslet om deres rettigheter. Det samme gjelder oppfølging av varsler og omvarslet, både under behandlingen av saken og etter at varslingsrådet har avsluttet sin saksbehandling av varslings saken, skriver Gerhardsen.

Vanskelig å leve med

Både Saers og Presthus sliter med omfattende helseproblemer. Saers er delvis ufør, mens Presthus nå er 100 prosent ufør.

Å ta kampen har kostet stort.

– Clemens, dette skjedde med deg for sju år siden. Mye har skjedd siden da. Hvordan har du det i dag?

Han blir stille i noen sekunder.

– Det går ...

Så senker han hodet. Stemmen brister. Å snakke om dette er fortsatt en påkjenning.

Presthus tar ordet:

– Jeg har det sånn jeg også. Det går i perioder. Man blir rett og slett så ødelagt, sier hun.

De to ønsker å være ansiktet utad til de de mener er svært mange lærere som har opplevd likende ting i møte med skolesystemet.

– Vi må gjøre dette for de lærerne som kommer etter oss. Etaten må vise at de faktisk er en arbeidsplass som tar vare på sine ansatte, sier Presthus.

– Hva tenker dere om framtida til osloskolen?

– Det har jo vært et skifte, og øverste direktør er også skiftet ut. Men vi som lærere har ikke merket noe endring. Fryktbasert ledelse lever i beste velgående. Nå tenker jeg at det aldri er for sent å snu. Marte Gerhardsen (øverste direktør i Utdanningsetaten, journ.anm.) bør tenke seg om nå. Vil hun fortsette å støtte dette skitne spillet som foregår, eller vil hun opptre ærlig og redelig, sier Presthus.

Marte Gerhardsen erkjenner at Utdanningsetaten har hatt problemer, men mener det er blitt jobbet med de siste årene.

– Hva syns dere om at Presthus mener det en fryktbasert ledelse som regjerer i osloskolen?

– Jeg kjenner meg ikke igjen i dette, i Osloskolen har vi engasjerte ledere som skal drive tillitsbasert ledelse. Samtidig har sett tidligere at Utdanningsetaten ikke hadde lykkes godt nok med det. Det har vi jobbet med de siste årene, noe som har fått god respons både hos ledere på skolene, ansatte og ledere i administrasjonen, svarer Gerhardsen.

Nærmer seg rettssak

Om knappe tre uker, den 6. september, skal Siv Presthus møte i Oslo tingrett. Det er satt av seks dager til rettssaken.

– Jeg må si at etter det Clemens har sett og min erfaring med Utdanningsetaten, tror jeg det kommer til å bli et skittent og uredelig spill. Men jeg håper at sannheten kommer fram, sier Presthus.

Foto: Emilie Rydning / Avisa Oslo
Saers er ikke like optimistisk.

– Jeg er ikke optimist når det gjelder resultat, dessverre. Jeg har undervist i samfunnsfag og politikk i alle år, om hvordan det skal være. Jeg trodde at sånn er det. Jeg fikk virkelig hakeslepp da jeg så at rettsapparatet fungerte på måten det gjorde for meg. Det var sjokkerende å oppleve, sier han.

De er samstemte:

– Vi hadde aldri trodd at dette var mulig hvis vi ikke hadde stått i det selv.

Veien videre

De har begge fått massiv støtte fra andre lærere etter at de sto fram med sine historier.

– Et stort antall lærere i osloskolen og landet for øvrig har tatt kontakt med meg etter at jeg sto fram i mediene. Jeg har fått massiv støtte, og det varmer, sier Presthus.

Hun er ikke i tvil om at det er riktig å ta Oslo kommune til retten.

– Dommen vil være avgjørende for lærere sin rettssikkerhet i fremtiden og om osloskolen er noen blivende arbeidsplass, mener hun.

Clemens Saers har på sin side, sammen med forfatter Knut Lindh, fått støtte av Fritt Ord til å skrive en bok om livet som lærer gjennom 50 år. Tittelen blir: Lærer på liv og død.

– Jeg er ikke ferdig med dette, sier han.

– *Hvorfor ikke?*

– Fordi jeg har barnebarn. Denne uka begynte barnebarnet mitt i første klasse. Tror du jeg er fornøyd med at det fins lærere som er redde og ikke tør å beskytte min gutt? Nei. De skal føle trygghet. De skal ha en arbeidsgiver som tar vare på dem slik at de kan gjøre en trygg og god jobb. Derfor orker jeg, svarer Saers.

Marte Gerhardsen og Utdanningsetaten ønsker å tilføye at det er lite de kan si offentlig om varslingsaker, da de må forholde seg til taushetsplikten.

– Det er viktig for oss å understreke at i varslings- og personalsaker er det viktigste for Utdanningsetaten at vi håndterer sakene korrekt internt, og følger opp alle parter på en god måte. Det kan føre til at noen syns vi er tause i offentligheten og overfor de ansatte, men vi har ansvar for å overholde konfidensialitetsplikten og taushetsplikten i disse veldig krevende sakene. Derfor er det veldig lite vi kan si offentlig i varslingsaker, som å fortelle om hvordan saker blir fulgt opp, kommentere møter eller hvilke tiltak vi eller skoler har satt inn.